

درز و ایای تاریخ معاصر افغانستان

یاد آوری

نوشتن تاریخ معاصر بعلمت نزدیکی آن به عصر و زمان نویسنده و خواننده اشکالاتی دارد که در حقیقت همه آن را خود نزدیکی وقت و ایجابات آن بمیان آورده و چون آن عصر معین نزدیک هنوز درست در آغوش زمان سپرده نشده است نویسنده طوریکه باید آنرا دیده نمیتواند.

عموماً در تاریخ معاصر ملل نسبت به عمومیات جزئیات بعضی حصص بیشتر نوشته شده و میشود زیرا جزئیات شرح حال یا سوانح يك زمامدار و یا كيف يك دربار را يك نفر دیده و یادداشت کرده ولی چون خود آن شخص داخل آن دوره و یا نزدیک بدان دوره است کلیات را بعلمت نزدیکی اش دیده نمیتواند زیرا هر چیز از نزدیک آنقدر بزرگ مینماید که چشم گنجایش آنرا ندارد و اگر آن چیز را از دور نگاه کنند با اینکه جزئیات را نمیبینند هيكل عمومی در نظرش خوب تر جلوه میکند که کلیات و خطوط اساسی همه در آن خواهد بود بهمین جهت با اینکه از آغاز تاریخ معاصر ما در حدود يك و نیم قرن میگذرد باز هم به آن دوره نزدیک هستیم و به همین جهت تا حال در آن مورد کمتر نوشته ایم یا نوشته توانسته ایم و آنچه هم که نوشته شده و میشود عموماً تقریبی بوده و هست و خواهد بود تا اینکه از آن عصر بقدر کافی دور شویم و بدون تاثیر نزدیکی زمان تمام اطراف موضوع را به بینیم و قضاوت کنیم.

در نوشتن تاریخ معاصر هر قوم و ملتی اسناد خطی خانوادگی که اردو یا ثبانی «ارشیو فامیلی» میگویند اهمیت زیاد دارد و مبنای تاریخ معاصر بیشتر بر آن گذاشته شده است ولی هر قدر که وجود این اسناد ضرور است دست یافتن

بدان به مراتب مشکل تر میباشد . این قبیل اسناد برای ما وملت ما که عموماً عادت به یاد داشت واقعات نداشته و نداشتیم . کمال اهمیت دارد . بطور مثال یاد آوری میکنیم که راجع به سه جنگ اول افغان و انگلیس که در حدود یک قرن را در بر میگردد از طرف انگلیس ها تا امروز ده ها بلکه صدها مقاله و رساله و کتب و غیره نوشته شده ولی راجع به همان واقعات که در کشور ما و خاک خود ما بوقوع پیوسته و جزء تاریخ معاصر ما است يك اثر كوچك هم بقلم خود ما نوشته نشده و اگر خورد و ریزه بعضی مقاله ها هم تحریر نموده ایم بیشتر ما خذ ما کتب و مدارك انگلیسی بوده و غیر از آن چاره هم نیست و در همین کتاب هم از آن ما خذ زیاد استفاده نده ولی بار اول که شش بعمل آمده تا همان واقعات را ضمناً در روشنی مدارك خطی و اسناد بنام رسمی و شخصی که بیشتر حیثیت مکانی و خصوصی را دارد هم معاینه کنیم . این قبیل تجسس در زوایای تاریخ معاصر افغانستان که بر پایه اسناد و متون خطی متکی باشد کاری است نهایت ضروری که باید باسراع متابع در موضوعات مختلف نوشته شود و زمینه برای نگارش تاریخ معاصر مملکت از هر حیث آماده گردد . ادعا ندارم که اینجا کار بزرگی انجام داده ام ولی چون میدانم که کارهای بزرگی که به کمک کارهای كوچك صورت میگیرند این اثر را بحیث يك كار كوچك به خوانندگان عزیز تقدیم میدارم .

احمد علی کهزاد

احمد شاهرخ پادشاه

سردار یابنده خان

تیمور شاه

شهرکاد علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم و معارف اسلامی

زمان شاه

وفادار خان

وزیر فتح خان

پروپشکام علوم انسانی و مطابحات فرنگی
پرتال جامع علوم انسانی